

Herinrichting met hindernissen

De bezoekersaantallen van het Zuiderpark in Rotterdam zijn al jaren lager dan van een park van een dergelijke omvang verwacht mogen worden. De deelgemeente Charlois wil het park gaan herinrichten. Het overgaan tot werkelijke actie ligt politiek gevoelig vanwege het grote aantal belanghebbenden.

ROSEMARIE MAAS*

Het Zuiderpark is een uitgestrekte groengebied van ruim twee kilometer lang en een kilometer breed, gelegen in het centrum van het zuidelijke gedeelte van Rotterdam op de linker Maasoever. Dit is op het oog een centrale lokatie, dichtbij het winkelcentrum Zuidplein en Ahoy, en goed bereikbaar per metro. Zo'n honderd-duizend mensen wonen in de directe omgeving van het park. Toch is het park relatief on-

"Zuiderpark heeft te weinig hoofdmomenten"

bekend en wordt het door de Rotterdammers die in de omgeving wonen weinig gebruikt. Daarnaast wordt het park bedreigd door andere ruimteclaims, zoals woningbouw. Parken vervullen een belangrijke rol in de recreatie dichtbij huis, bijvoorbeeld in het vrijetijdsgedrag van minder mobiele groepen. Juist in

Rotterdam-Zuid wonen relatief veel huishoudens met lagere inkomens. Bovendien zou een aantrekkelijk Zuiderpark Rotterdam-Zuid kunnen profileren ten opzichte van Rotterdam-Noord.

VOLKSPARK

In 1997 is het Project Zuiderpark van start gegaan om het gebruik van het park te vergroten. Als eerste analyse van de problematiek is een drietal rapporten verschenen: een verkenningnota, een onderzoek onder bewoners en gebruikers van het park en een onderzoek onder de in het park aanwezige sport- en volkstuinverenigingen.

In de verkenningnota wordt een analyse gegeven van de knelpunten en barrières die vermoedelijk een rol spelen bij het geringe gebruik van het park. Naast deze beschrijving van knelpunten worden scenario's geschetst voor het toekomstige gebruik van het park. Volgens deze verkenningnota zijn de grootste problemen van het Zuiderpark met name het gebrek aan attractiewaarde en de ontoegankelijkheid van het park. Deze problemen hebben gedeeltelijk een zelfde oorzaak. Het Zuiderpark is in de jaren vijftig ontstaan als een volkspark. Er is veel ruimte gereserveerd voor sporten en tuinieren in verenigingsverband. Het gevolg hiervan is dat er in het park twaalf sportverenigingen en acht volkstuincomplexen liggen. De daadwerkelijk openbare ruimte in het park is hierdoor beperkt: ongeveer 135 van de 235 hectare Zuiderpark wordt in beslag genomen door deze semi-openbare voorzieningen.

De verenigingen en volkstuinen liggen voor een groot deel in het centrale deel van het Zuiderpark.

Hoewel deze gebieden in principe semi-openbaar zijn, lenen ze zich nauwelijks voor overige recreatie. Tussen de complexen liggen smalle stroken groen die een gebrek aan oriëntatie en een gevoel van sociale onveiligheid veroorzaken.

De aantrekkelijkste gedeelten van het Zuider-

park zijn gelegen in het westelijke gedeelte (kinderboerderij en cultuurhistorische plantentuin) en centraal-oostelijke gedeelte (kanovijver). De afstand tussen beide gebieden is echter met anderhalve kilometer nauwelijks beloopbaar. Ook de ontoegankelijkheid van het park heeft voor een gedeelte te maken met de aanwezige verenigingen. De sportvel-

den die met name aan de zuidelijke rand van het park gelegen zijn, ontnemen het zicht op het park. Daarnaast wordt het park omgeven door brede wegen, zodat er weinig aansluiting is op het woongebied. De brede Zuiderparkweg snijdt het park zelfs in twee stukken.

ECOLOGISCH

Een andere mogelijke oorzaak van het geringe gebruik van het park is de overgang naar eco-

logisch beheer. Deze beheervorm is oorspronkelijk mede uit bezuinigingsoverwegingen ontwikkeld. Door de natuur meer haar gang te laten gaan, wordt geprobeerd de oorspronkelijke vegetatie van het gebied terug te krijgen en een meer diverse flora en fauna in het gebied te ontwikkelen. Het ecologisch beheer heeft echter geleid tot een verwaarloosd uiterlijk van een groot gedeelte van het park: er zijn veel brandnetels, overhangende takken en verspreid liggende boomstammen. Ook zijn grasvelden soms onbruikbaar geworden voor recreatieve doeleinden. Het ecologisch beheer heeft overigens op sommige plaatsen het park ook weer verbeterd. Er zijn bijvoorbeeld leuke natuurpaden ontstaan in het park.

Het tweede rapport is een uitgebreid onderzoek onder bezoekers van het park en bewoners van Rotterdam-Zuid. Het doel was te achterhalen of het park inderdaad minder gebruikt wordt dan je zou mogen verwachten, wat het type gebruik is en hoe het park wordt gewaardeerd. In het voorjaar en de zomer van 1997 zijn tellingen uitgevoerd. Op basis van deze tellingen kan het aantal bezoekers aan het Zui-

buurtpark dan als een stedelijk park functioneert. Een buurtpark wordt meer gebruikt voor dagelijkse activiteiten, zoals de hond uitlaten of een ommetje maken. Deze activiteiten kwamen dan ook het meeste voor. Parkactiviteiten die zich uiten in een langere verblijfsduur werden door slechts zeven procent van de bezoekers uitgevoerd. In het bewonersonderzoek komen dezelfde activiteiten als belangrijkste naar voren.

WAARDERING

De bewoners waarderen het park gemiddeld met een 6,4. De bezoekers waarderen het park hoger, met een zeven. Zeventig procent van de bewoners geeft het park een voldoende en achttien procent een onvoldoende. Opvallend is, dat een groot deel van de bewoners geen mening heeft over de kwaliteiten van het park zoals overzichtelijkheid, bereikbaarheid, vriendelijkheid, veiligheid, afwisseling en rust.

Wellicht dat zij het park niet goed genoeg kennen; een indicatie voor het geringe gebruik. Het Zuiderpark zou volgens de meeste bewoners aantrekkelijker worden door het vergroten van het aantal attracties en het vergroten van het aantal speel- en ligweiden. Van de bewoners zou 75 procent (misschien) vaker naar het park gaan als het park aantrekkelijker zou worden. In de verkenningnota worden de scenario's Volkspark, Stadspark en Actiepark genoemd om de kwaliteit van het park te verbeteren. In het eerste concept wordt het bestaande Zuiderpark verbeterd door bijvoorbeeld meer speelvoorzieningen aan te leggen. In het concept stadspark zijn er veel open ruimtes waar men elkaar kan ontmoeten: de sociale functie staat centraal. In het actiepark wordt een veelheid aan functies toegevoegd, zoals openbare sportvoorzieningen, kermisachtige activiteiten of een museum. Bij alle drie scenario's wordt echter uitgegaan van het uitplaatsen van een bepaalde hoeveelheid sportvelden en volkstuinen. Hier komt een probleem om de hoek kijken. De politiek is bang dat ze met ingrijpende veranderingen de verenigingen tegen het hoofd stoot.

GEbruikers

Om te kijken hoe de betreffende organisaties aankijken tegen veranderingen in het park, is eveneens onderzoek gedaan. Een opvallende conclusie van dit onderzoek is, dat de aanwezige sport- en volkstuinverenigingen voor veel veranderingen in het park openstaan, mits men in het park mag blijven zitten. Met name de

volkstuinverenigingen zijn niet zo te spreken over het huidige Zuiderpark. Zij vinden het park overwegend slecht onderhouden, de gebruikswaarde slecht, het park te eentonig en sociaal onveilig. De sportverenigingen staan relatief autonoom in het park. Binding met het park is in de meeste gevallen nauwelijks of niet aanwezig, hoewel men wel blij is met de lokale omgeving en de gezonde lucht. De sportverenigingen maakt het overwegend niet uit hoe het park ontwikkeld wordt. Een gedeelte van de ondervraagde sportverenigingen zou de relatie met het Zuiderpark overigens wel willen verbeteren, bij-

voorbeeld door het aanleggen van meer openbare sportvoorzieningen in het park zelf. Sommige sportverenigingen hebben namelijk overlast van voetballende jongeren op hun velden. Een voetbalvereniging

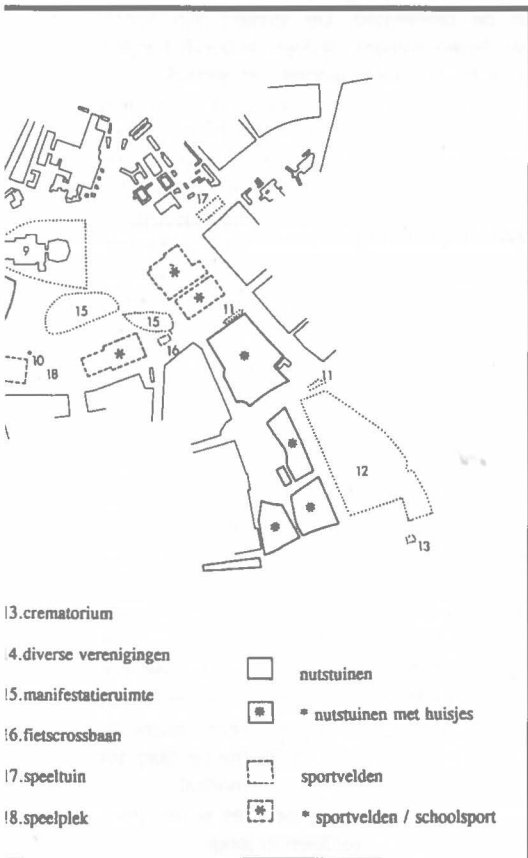
"Een groot gedeelte van het park wordt in beslag genomen door volkstuinen"

meldt zelfs dat er regelmatig gezinnen op hun hoofdveld barbecuen. Het Zuiderpark zou hier vanwege het hoge gras en de brandnetels ongeschikt voor zijn.

De verwachte verplaatsing van de verenigingen is het grootste struikelblok voor een verdere herinrichting van het park. Plannenmakers nemen als uitgangspunt dat een deel van de sport- en volkstuinverenigingen moet verdwijnen. Met name de volkstuinverenigingen zijn fel gekant tegen eventuele verhuizing. Bij de sportverenigingen lijkt een herschikking van velden beter mogelijk. Een aantal verenigingen geeft zelf aan, dat een herschikking van de voetbalvelden in het Zuiderpark nodig is. Sommige verenigingen draaien niet zo goed maar hebben wel veel ruimte, terwijl andere verenigingen te kampen hebben met ondercapaciteit.

Ter verbetering van het Zuiderpark noemden de ondervraagde organisaties het geven van verschillende thema's aan verschillende delen van het park. Momenteel wordt door de plannenmakers ook gedacht over het weer één maken van het park door de Zuiderparkweg die het park doorsnijdt, onder de grond te brengen. Hierdoor kunnen aantrekkelijke fiets- en wandelroutes door het park gerealiseerd worden. Het is te hopen dat het Zuiderpark met durf en voortvarendheid wordt aangepakt. Indien complete herstructurering niet mogelijk blijkt, zal het park in ieder geval door kleinere aanpassingen verbeterd moeten worden.

* Rosemarie Maas is oud-redacteur van AGORA en uitvoerder van het onderzoek Sleutelinformanten Zuiderpark

derpark geschat worden op achthonderdduizend. Dit is inderdaad minder dan van een park met een dergelijke omvang verwacht kan worden. In het Kralingse bos bijvoorbeeld, komen elk jaar meer dan twee miljoen bezoekers. Naast tellingen in het park is ook een enquête gehouden onder bezoekers van het park, waarin gevraagd werd naar het gebruik en de waardering van het park.

Uit het type activiteiten van bezoekers kan worden afgeleid, dat het park meer als een